

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ МІЖНАРОДНОГО ПРИВАТНОГО ТА ПУБЛІЧНОГО ПРАВА

УДК 341.1/8

КАЛМИКОВА О. С.,

кандидат юридичних наук, асистент кафедри міжнародного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
ORCID 0000-0002-3829-1478

ЗАХИСТ ПРАВА ЛЮДИНИ НА НЕДИСКРИМІНАЦІЮ У ПРАКТИЦІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ

У статті зроблено аналіз практики Європейського суду з прав людини щодо захисту права на недискримінацію. Визначено основні напрямки вдосконалення законодавства України у сфері протидії дискримінації та надано відповідні науково обгрунтовані пропозиції.

Ключові слова: боротьба із дискримінацією, Рада Європи, Європейський суд з прав людини, права людини, принцип рівності.

Постановка проблеми. Дуже прикро, але таке явище, як дискримінація існувало на протязі всієї людської історії, починаючи ще з появи держав. Але, лише в середині ХХ століття в рамках міжнародно-правової системи був закріплений принцип недискримінації особистості, який заборонив дискримінацію і мав на меті гарантувати кожному члену людського суспільства рівний обсяг прав і свобод. Заборона дискримінації на міжнародному рівні стала також потужним стимулом для появи відповідних норм в рамках національно-правових систем. За порівняно короткий період часу з'явилася велика кількість міжнародних і національних нормативних правових актів, спрямованих на боротьбу з дискримінацією. Зусиллями міжнародного співтовариства і окремих держав у сфері боротьби з дискримінацією вдалося досягти значних успіхів, завдяки яким багато категорій людей знайшли права і свободи.

Мета цієї статті полягає у дослідженні сучасного поняття і змісту принципу недискримінації в міжнародному праві, проблем його реалізації та шляхів їх вирішення. Також проаналізувати широке коло міжнародно-правових актів, висвітлити питання застосування принципу недискримінації міжнародними судовими органами, на прикладі практики Європейського Суду з прав людини.

Аналіз досліджень. Різноманітні аспекти принципу недискримінації були предметом дослідження представників різних наук йому присвячено велику

кількість творів, більшість з них належить таким авторам як А. Х. Абашидзе, Л. А. Алексидзе, Е. М. Аметистова, К. А. Бекашева, В. Ф. Губіна, Г. К. Дмитрієвої, В. С. Іваненко, Г. В. Ігнатенко, В. А. Карташкіна, А. Я. Капустіна, Ю. А. Решетова, Т. Ф. Таїрова, А. Н. Талалаєва, О. І. Тиунова, Л. Н. Шестакова та ін.

Значну допомогу в дослідженні надавали роботи наукових спеціалістів різних галузей юридичної науки: М. І. Абдулаєва, С. Г. Айвазової, Н. А. Алексеева, Т. А. Васильєвої, О. М. Вовченко, І. А. Зевелева, М. Н. Козюк, Г. Н. Комковой, Е. А. Лукашевой, О. О. Миронова, В. С. Нерсисянца, З. М. Черниловського та ін.

Значний внесок у вивчення та вирішення проблеми внесені праці закордонних юристів-міжнародників: Е. Бастилла, Бутроса Гали, М. Боссайта, Т. Ван Бовена, Д. Вайсбротта, Є. В. Виєрдага, Ш. Д'Аммуна, Д. Дьєна, Ф. Капоторті, Л. В. Кираса, В. Маккиана, М. А. Мартинеса, В. Саарио, Е. Санта-Крус, Р. Ставенхагена, А. Хендрикса, А. Ейде

Виклад основного матеріалу. Європейський суд з прав людини - це орган, що стежить за виконанням державами РЄ Європейської конвенції з прав людини (далі - Конвенція) [1], яка з самого початку не передбачала абсолютної заборони дискримінації в суспільних відносинах. Протокол № 12, що містить подібну «абсолютну» заборону, був ратифікований Україною лише у 2006 році.

Протокол №12 до Конвенції про захист прав людини і основних свобод 1950 року (ЄКПЛ), що містить загальну заборону дискримінації, був відкритий для підписання Комітетом міністрів Ради Європи (РЄ) 4-го листопада 2000 року. Його прийняття було викликано практикою Європейського Суду з прав людини, що приділяє останнім часом значну увагу питанню дискримінації. Заборона дискримінації передбачена статтею 14 Конвенції і поширюється лише на права і свободи, передбачені в ЄКПЛ та протоколах до неї. Основним досягненням Протоколу № 12 є загальна заборона дискримінації, тобто поширення захисту від неї за рамки Конвенції: на права і свободи, гарантовані національним законодавством, на дії або бездіяльності органів державної влади.

Згідно зі статті 5 Протоколу, він вступить в силу після того, як десять держав – учасниць РЄ висловлять свою згоду на обов'язковість для них Протоколу. Станом на сьогодні Протокол підписали 28 держав, а ратифікували 20. По всій видимості, не всі держави поки прагнуть повністю поставити свої юридичні системи під міжнародний контроль, у формі юридично обов'язкових постанов Європейського суду з прав людини. Звісно ж, що саме такі постанови є найбільш дієвим заходом, що сприяє дотриманню державами принципу недискримінації.

Варто зазначити, що досить часто Європейський суд виносить рішення про порушення заборони дискримінації, спираючись на норму ст. 8 про право на повагу до приватного життя (наприклад, у справі Костянтина Маркіна проти Росії), або ст. 9 про право особи на свободу релігії (справа *Eweida and Others v. The United Kingdom*) [2], або ст. 11 про право на свободу асоціацій (справа Даниленко та інші проти Росії).

Питання про «право на повагу до приватного життя» часто викликає палкі дебати, оскільки саме тут постає питання про межу між правом людини вибирати, де, з ким і як вона проводити своє життя, і тією сферою, яку буде контролювати і регламентувати державна влада.

Не всі заходи, які вживаються державою і зачіпають життя окремої людини, можуть вважатися «втручанням» за змістом ст. 8. Найчастіше держава і сама не заперечує, що її дії є втручанням: наприклад, у випадках позбавлення батьківських прав, позбавлення в'язнів права листування, проведення обшуків житла. Вимога поваги до приватного життя знижується, якщо людина активно займається громадською діяльністю. Розглядаючи права, гарантовані ст. 8, складно встановити, чи мало місце втручання саме у «приватне» життя, оскільки Європейський Суд дотепер не дав чітке визначення «приватного» життя. Страсбурзькі інститути, починаючи з рішень за найпершими справами, підкреслювали, що існують об-

меження щодо приватного життя. Багато дій держави прямо чи побічно торкаються можливості людини у самореалізації, але не всі вони можуть вважатися втручанням у приватне життя за змістом ст. 8. Якщо ж вивчати судові прецеденти, можна побачити, що концепція «приватного» життя належить сфері безпосередньої особистої автономії, сюди відносять аспекти фізичної і моральної недоторканності, збереження персональних даних, що мають відношення до приватного життя, захист медичних даних.

На думку Європейського Суду, одним з фундаментальних принципів демократичного суспільства є законність, на яку посилається преамбула до Конвенції. Законність передбачає, серед іншого, що втручання з боку виконавчої влади в права осіб повинне бути предметом ефективного контролю. Цей контроль зазвичай здійснюється судовою владою (принаймні, в якості останньої інстанції), оскільки судовий контроль надає найкращі гарантії незалежності, неупередженості і належної процедури. Таким чином, держави мають позитивне зобов'язання з забезпечення процедурних гарантій від свавілля як умову обґрунтованості втручання в права, що захищаються ст. 8. Щоб втручання було визнане «необхідним у демократичному суспільстві», воно повинно бути обґрунтоване «гострою соціальною необхідністю».

Дослідники відзначають, що при застосуванні ст. 14 Європейський суд широко тлумачить права, передбачені конвенцією, це у великій мірі компенсує початковий вузький підхід до дискримінації. [3] Крім того, в деяких справах заяви про дискримінацію були розглянуті по ст. 14, незважаючи на те, що судом не було встановлено безпосереднього порушення матеріального права заявника [4] (наприклад, *Sommerfeld v. Germany* [5]).

Як ми бачимо, судова практика за статтею 14 є фрагментарною і досить складною через особливості самої статті. Порушення статті 14 було встановлено приблизно за допомогою 23-х постанов, прийнятих Судом переважно в останні роки: по одному з постановою в 60-х і 70-х рр., дві постанови в 80-х, тринадцять в 90-х і шість в 2000–2001 р., що свідчить про зростання інтересу Суду до проблеми дискримінації.

Найпершою і, напевно, основною справою, в якій було встановлено порушення статті 14 та визначено керівні принципи її застосування, є справа «Про деякі аспекти законодавства про застосування мов в системі освіти Бельгії» (23.07.1968). Заявниками в цій справі була група франкомовних батьків, дітям яких, виключно через місце проживання батьків, було відмовлено в доступі до шкіл з викладанням французької мови, які були розташовані в шести комунах передмістя Брюсселя, де основною мовою спілкування була фламандська мова, в той час як у

фламандські школи приймалися всі без винятку. Європейські Комісія і Суд визначили в цій справі автономний характер статті 14: «Застосування статті 14 не обмежено справами, в яких є супроводжуваче порушення іншої статті. Воно має особливе значення щодо тих статей Конвенції, які точно не визначають права, а залишають державам деяку свободу розсуду у виконанні своїх зобов'язань, уповноважують їх обмежувати гарантовані права. Наприклад, стаття 6 Конвенції не вимагає запровадження апеляційних судів, але якщо держава засновує такі суди, діючи поза зобов'язань за статтею 6 та забороняє деяким особам користуватися цим засобом без законної причини, коли воно доступно іншим, держава порушує статтю 6 в поєднанні зі статтею 14 Конвенції. Якщо держава, не будучи пов'язаним зобов'язанням, діє певним чином, роблячи позитивний вплив щодо прав, передбачених Конвенцією, це повинно здійснюватися без дискримінації».

Суд визначає дискримінацію як різне звернення до людей, що знаходяться в однакових умовах без об'єктивного і розумного виправдання. Відсутність об'єктивного і розумного виправдання («No objective and reasonable justification») означає, що відмінність у зверненні не переслідує «законну мету» чи не має «розумної пропорційності між використовуваними засобами і переслідуваною метою». [6] Суд також зазначає, що держави користуються певною свободою розсуду в оцінці того, чи виправдана різниця в обігу і в якій мірі.

Таким чином, основні критерії дискримінації – різниця в зверненні за ознакою статі, раси, кольору шкіри, мови, релігії, політичних чи інших переконань, національного або соціального походження, належності до національних меншин, майнового стану, народження або інших обставин, відсутність законної мети встановлення подібної відмінності або невідповідність встановлених відмінностей законній меті.

Наприклад, у справі Маркін проти Росії Європейський суд встановив, що заявлена Урядом Росії мета охорони національної безпеки як підставу не надання чоловікам-військовослужбовцям відпустки по догляду за дитиною по суті законна. Але правило щодо пропорційності обмежень переслідуваної мети було порушено, оскільки є інші засоби забезпечення національної безпеки, крім виключення чоловіків-військовослужбовців з числа осіб, які мають право на відпустку по догляду за дитиною (§ 147 Рішення Великої палати ЄСПЛ). [7]

Різниця в зверненні як перший критерій дискримінації виявляється судом за допомогою порівняння з положенням інших осіб в аналогічній ситуації. Так, у справі Маркіна проти Росії суд порівняв становище заявника не тільки з положенням жінок-військовос-

лужбовців, які мають право на відпустку по догляду за дитиною, а й з персоналом з числа цивільних осіб (що мають аналогічне право незалежно від статі працівника), встановивши в обох випадках різницю в зверненні. Для подібного порівняння важливим фактором є встановлення аналогічності ситуацій, в яких знаходяться порівнювані особи. Наприклад, у справі Carson and Others v. UK [8] заявники стверджували, що положення законодавства Великої Британії, що передбачає більшу надбавку до пенсії тим особам, які проживають на території держави, дискримінує тих пенсіонерів, які проживають в інших країнах. Суд відмовив у задоволенні заяви про дискримінацію, оскільки заявники перебували в іншій ситуації в порівнянні з пенсіонерами, які проживають у Великобританії, де життя надзвичайно дороге.

Слід зазначити, що найбільша кількість справ, в яких була встановлена дискримінація, пов'язані з такою ознакою, як народження поза шлюбом. Суд прийняв постанови по 8-ми справах даної категорії, першим з яких була справа «Марк проти Бельгії» (13.06.1979). Згідно до бельгійського законодавства, простий факт народження дитини у матері яка не перебуває в шлюбі не створював ніяких юридичних зобов'язань між ними. Такі зобов'язання встановлювалися за допомогою інститутів добровільного або судового визнання. Дитина після його визнання продовжувала значно обмежуватися в спадкових правах: вона повністю втрачала право на спадщину майна матері, яка померла без заповіту, майна членів її сім'ї, а при наявності заповіту, мала право розраховувати тільки на три чверті частки, яку вона прийняла би, якби народилася у шлюбі.

Перевіряючи обґрунтованість відмінності в зверненні між «законними» і «незаконними» сім'ями, Суд пояснив, що Конвенція не робить жодної різниці між такими сім'ями, самотня жінка і її дитина – одна з форм сім'ї. Хоча підтримка традиційної сім'ї сама по собі законна і навіть гідна похвали, її результат, все ж, не повинен завдавати шкоди «незаконній» сім'ї, члени якої користуються фундаментальними правами на рівній основі з членами традиційної сім'ї. Суд встановив факт дискримінації, порушення права на повагу до приватного і сімейного життя, і право на мирне володіння майном.

Велике значення у встановленні порушення статті 14 грають фактичні обставини конкретної справи, навіть якщо держава переслідує законну мету. Як приклад можна навести справу «Кемп і Боура проти Нідерландів» (03.10.2000) [9]. У цій справі заявник, народжений поза шлюбом, не міг наслідувати після батька, який помер до його народження, через відсутність у нього юридично визнаного сімейного зв'язку з батьком на момент відкриття спадщини. За твердженням Уряду, відмінність в зверненні мало

законну мету - захист інтересів законнароджених спадкоємців, гарантованих від розділу їх майна в разі появи «несподіваного» спадкоємця. Суд погодився з цим, проте, фактичні обставини даної справи не виявили серйозних причин, що виправдовують різницю в зверненні щодо заявника: «Законні спадкоємці знали про бажання батька заявника одружитися на його матері і зачаття дитини (заявника). Тому не було гострої необхідності в захисті законних спадкоємців. При таких обставинах, виключення заявника із спадкоємців його батька було непропорційно переслідуюваної мети».

Наступною великою групою справ, у яких було встановлено порушення статті 14 ЄКПЛ, є справи, пов'язані з дискримінацією за ознакою статі. У справі «Абдулазіз, Кабалес і Балкандалі проти Сполученого Королівства» (28.05.1985) згідно з імміграційним законодавством Великобританії тільки чоловіки-іммігранти, які мали дозвіл на постійне проживання в країні, могли отримати дозвіл на в'їзд до Великобританії своїх дружин-іноземок. Суд встановив законну мету цього заходу - захист внутрішнього трудового ринку, що зазнає високий рівень безробіття, від напливу іноземної робочої сили, переважно чоловіків працездатного віку. Суд визнав, що мета була настільки важлива, щоб виправдати відмінність між чоловіками і жінками в можливості возз'єднатися зі своїм чоловіком [10]. Як вбачається, справа піднімала серйозну проблему расової дискримінації, але Суд не досліджував її, мотивуючи своє рішення відсутністю в британському імміграційному законодавстві положень, що диференціюють людей за расовою або етнічною ознакою.

Поняття дискримінації за ознакою статі частково говорить саме за себе: це дискримінація на підставі того факту, що особа належить до жіночої або чоловічої статі. Воно становить найбільш розвинений аспект соціальної політики ЄС і довгий час вважалося ключовим правом. Посилення захисту на цій підставі має подвійну мету: по-перше, воно має економічне підґрунтя – сприяти подоланню перешкод конкуренції на ринку, що стає дедалі більш інтегрованим, і, по-друге, на політичному рівні воно забезпечує Спільноті платформу для соціального прогресу і покращення життєвих умов та умов зайнятості. Відповідно, захист від дискримінації за ознакою статі був і залишається основоположною функцією ЄС. Усвідомлення важливості соціальних та економічних наслідків рівного поводження забезпечило цьому стандарту центральне місце в Хартії основоположних прав ЄС. У системі ЄКПЛ також існує добре розвинене право захисту від дискримінації за ознакою статі.

Типова ситуація дискримінації за ознакою статі – це коли жінка зазнає менш сприятливого ставлення порівняно з чоловіком. Але буває й навпаки.

Згідно з позицією ЄСПЛ, концепція «статі» охоплює випадки дискримінації за ознакою статі заявника у більш абстрактному розумінні, тобто включає в себе деякі гарантії захисту гендерної ідентифікації. Поняття гендерної ідентифікації у найбільш широкому розумінні охоплює не тільки здійснення операцій зі зміни статі («транссексуалізм»), але й демонстрування особою своєї статі в інший спосіб, зокрема трансвестизм (носіння одягу, використання косметики чи перейняття манери спілкування, які зазвичай асоціюють з особами протилежної статі).

Після рішення у справі П. проти С. і Ради графства Корнвелл (P. v. S. and Cornwall County Council) поняття дискримінації за ознакою «статі» поширилося на випадки відмінного ставлення до особи, яка «збирається зробити чи зробила операцію зі зміни статі». Отже, заборона статевої дискримінації за правом ЄС забезпечує на цей момент лише обмежений захист гендерної ідентифікації.

На сьогоднішній день Суд не встановив фактів дискримінації за ознакою етнічного походження. У справі «Белікова проти Болгарії» (18.05.2000) заявниця стверджувала, що етнічне походження її співмешканця-цигана було причиною поганого поводження з ним поліцією, що призвело до його смерті. Суд вирішив, що через недостатнє надання державою-відповідачем пояснень щодо його смерті, не можна дати висновок про обумовленість її расовими упередженнями. [11]

Слід зазначити, що глибина поняття «расове та етнічне походження» за правом ЄС та правом ЄКПЛ дещо відрізняється: Директива про расову рівність прямо виключає «громадянство» з концепції «раси чи етнічного походження». Хоча за ЄКПЛ «громадянство» чи «національне походження» вважаються окремими підставами, нижченаведена практика Суду свідчить, що громадянство можна вважати елементом етнічного походження. Це аж ніяк не означає, що право ЄС дозволяє дискримінацію за ознакою громадянства. Просто право ЄС побудовано таким чином, що питання дискримінації за ознакою громадянства регулюються в контексті права вільного пересування осіб. Крім того, Директива про расову рівність прямо виключає громадянство зі сфери свого регулювання і не визначає поняття «расового чи етнічного походження». Та крім неї, існує ряд правових інструментів, на які можна орієнтуватися для з'ясування змісту понять «расового та етнічного походження».

Пояснюючи поняття расового та етнічного походження, ЄСПЛ зазначив, що мова, релігія, національність і культура можуть бути невід'ємними від раси. У справі Тімішев (Timishev) заявнику, чеченцю за походженням, не дозволили перетнути контрольно-пропускний пункт, оскільки прикордонники мали інструкцію не пропускати чеченців. ЄСПЛ проко-

ментував ситуацію так: «Расове та етнічне походження – це взаємопов’язані концепції, що накладаються одна на одну. Якщо в основі поняття раси лежить біологічна класифікація людини на підвиди залежно від таких морфологічних ознак, як колір шкіри чи риси обличчя, то етнічне походження базується на ідеї існування спільнот, що мають однакове громадянство, племінне споріднення, релігійні вірування, є носіями спільної мови, культури, традицій». [13]

Узагальнюючи вищесказане, також хотілося б ще раз відзначити, що Європейським судом розроблений

чіткий механізм розгляду справ про дискримінацію, який не тільки може, а й повинен бути взятий на озброєння українськими суддями і практикуючими юристами. Юрисдикція Європейського суду з прав людини з питань тлумачення і застосування конвенції і протоколів до неї офіційно визнана обов’язковою. Знання практики Європейського суду і посилення на його рішення при оскарженні дискримінації в національних судах спричинять поступове підвищення якості розгляду подібних суперечок і ефективності судового захисту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 р. *Офіційний вісник України*. 1998. № 13. Ст. 270.
2. ECtHR, Eweida and Others v. the United Kingdom. 2013. 15 Jan. № 48420/10.
3. Schutter O. de. The Prohibition of Discrimination under European Human Rights Law. Relevance for EU Racial and Employment Equality Directives. *European Commission*. 2005. P. 21.
4. Handbook on European non-discrimination law// European Union Agency for Fundamental Rights, European Court of Human Rights — Council of Europe 2011, P. 63. URL: http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/1510-FRA-CASE-LAW-HANDBOOK_EN.pdf.
5. ECtHR, Sommerfeld v. Germany 2003. 8 July. № 31871/96.
6. Пар. 81 ECtHR, Andrejeva v. Latvia [GC] 2009. 18 Febr. № 55707/00 или D. H. and Others v. the Czech Republic [GC]. № 57325/00. § 175, 196; ECTHR. 2007.
7. ECtHR, GRAND CHAMBER, KONSTANTIN MARKIN v. RUSSIA. 2012. 22 Mar. № 30078/06.
8. ECtHR, Carson and Others v. UK [GC]. 2010. 16 Mar. № 42184/05.
9. Camp and Bourimi v. the Netherlands II Reports of Judgments Decisions 2000-X, para. 38.
10. Abdulaziz, Cabales и Balkandali v. The United Kingdom II Series A, No. 94, para. 71.
11. Velikova v. Bulgaria II Reports of Judgments and Decisions 2000-VI, para. 94.
12. Gaygusuz v. Austria II Reports of Judgments and Decisions 1996-IV, para. 50–52.
13. ЄСПЛ, Тімішев проти Росії (Timishev v. Russia) (№№ 55762/00 та 55974/00), 13 грудня 2005 року, пункт 55.

REFERENCES

1. Konventsiia pro zakhyst prav liudyny i osnovopolozhnykh svobod vid 04.11.1950 r. (1998). *Ofitsiinyi visnyk Ukrainy – Official Bulletin of Ukraine*, 13, art. 270 [in Ukrainian].
2. ECtHR, Eweida and Others v. the United Kingdom. 2013. 15 Jan. № 48420/10 [in English].
3. Schutter, O. (2005). The Prohibition of Discrimination under European Human Rights Law. Relevance for EU Racial and Employment Equality Directives. *European Commission* [in English].
4. Handbook on European non-discrimination law// European Union Agency for Fundamental Rights, European Court of Human Rights — Council of Europe 2011, P. 63. URL: http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/1510-FRA-CASE-LAW-HANDBOOK_EN.pdf [in English].
5. ECtHR, Sommerfeld v. Germany 2003. 8 July. № 31871/96 [in English].
6. Par. 81 ECtHR, Andrejeva v. Latvia [GC] 2009. 18 Febr. № 55707/00 ili D. H. and Others v. the Czech Republic [GC]. № 57325/00. § 175, 196; ECTHR. 2007 [in Russian].
7. ECtHR, GRAND CHAMBER, KONSTANTIN MARKIN v. RUSSIA. 2012. 22 Mar. № 30078/06 [in English].
8. ECtHR, Carson and Others v. UK [GC]. 2010. 16 Mar. № 42184/05 [in English].
9. Camp and Bourimi v. the Netherlands II Reports of Judgments Decisions 2000-X, para. 38 [in English].
10. Abdulaziz, Cabales и Balkandali v. The United Kingdom II Series A, No. 94, para. 71 [in English].
11. Velikova v. Bulgaria II Reports of Judgments and Decisions 2000-VI, para. 94 [in English].
12. Gaygusuz v. Austria II Reports of Judgments and Decisions 1996-IV, para. 50–52 [in English].
13. YeSPL, Timishev proty Rosii (Timishev v. Russia) (## 55762/00 та 55974/00), 13 hrudnia 2005 roku, punkt 55 [in Ukrainian].

КАЛМЫКОВА А. С.

кандидат юридических наук, ассистент кафедры международного права Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого

ЗАЩИТА ПРАВА ЧЕЛОВЕКА НА НЕДИСКРИМИНАЦИЮ В ПРАКТИКЕ ЕВРОПЕЙСКОГО СУДА ПО ПРАВАМ ЧЕЛОВЕКА

В статье проведен анализ практики Европейского суда по правам человека по защите права на недискриминации. Определены основные направления совершенствования законодательства Украины в сфере противодействия дискриминации и представлены соответствующие научно обоснованные предложения.

Ключевые слова: дискриминация, расизм, ксенофобия, религиозная нетерпимость, правовые средства борьбы с дискриминацией, Европейский Суд по правам человека.

KALMYKOVA O. S.

PhD, Assistant of the Department of International Law of Yaroslav Mudryi National Law University

PROTECTION OF HUMAN RIGHT ON NON-DISCRIMINATION IN PRACTICE OF EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

Problem setting. Nowadays, the problem of overcoming discrimination, racism, xenophobia remains important for many countries. In the modern world, these phenomena take new forms, despite the best efforts of states to discourage them. The article discusses the application of the principle of non-discrimination on the example of the practice of the European Court of Human Rights.

Article's main body. It is very unfortunate, but such a phenomenon as discrimination existed throughout human history, beginning with the emergence of states. However, only in the middle of the 20th century, within the framework of the international legal system, was the principle of non-discrimination of the person that banned discrimination and aimed at guaranteeing to every member of the human society an equal amount of rights and freedoms. The prohibition of discrimination at the international level has also become a powerful incentive for the emergence of relevant rules within national legal systems. Over a relatively short period of time, a large number of international and national regulatory acts aimed at combating discrimination have emerged. With the efforts of the international community and individual states in the field of combating discrimination, it has been possible to achieve significant success through which many categories of people have found rights and freedoms.

Conclusions and prospects for the development. The European Court has developed a clear mechanism for dealing with cases of discrimination, which not only can, but should be seized by Ukrainian judges and practicing lawyers. The jurisdiction of the European Court of Human Rights on the interpretation and application of the convention and its protocols has been formally recognized as binding. Knowledge of the practice of the European Court and the reference to its decisions in challenging discrimination in national courts will lead to a gradual increase in the quality of consideration of such disputes and the effectiveness of judicial protection.

Keywords: discrimination, racism, xenophobia, religious intolerance, legal means to combat discrimination, European Court of Human Rights.